

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΙΣ

Ὑπὸ τοῦ κ. Σ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ - ΣΤΡΑΤΗ

Καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν
Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς

Εἶναι πλέον κοινὴ συνείδησις ὅτι τὸ τεχνητὸν κατασκεύασμα τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Ζυρίχης, ἀντίθετον μὲ τὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς, ὠδήγησεν εἰς τὴν σημερινὴν κρίσιν, ἢ ὅποια θέτει εἰς νέαν σκληρὰν δοκιμασίαν τὸν εὐγενῆ κυπριακὸν λαόν, τὴν συνοχὴν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου.

Τὰ τελευταῖα αἵματηρὰ γεγονότα ἐσάρωσαν τὰς διατάξεις τῶν συνθηκῶν Ζυρίχης - Λονδίνου, εἰς τὸ καθεστῶς τῶν ὁποίων ἀρνοῦνται νὰ ἐπανέλθουν ἀμφοτέρω οἱ ἐνδιαφερόμενοι Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι τῆς νήσου. Ἡ ἐφαρμογὴ τούτων ὄχι μόνον ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνέφικτος, ἀλλ' ἐχειροτέρευσε ἐμφανῶς τὰς σχέσεις τῶν δύο κοινοτήτων, πλειοψηφίας καὶ μειοψηφίας, αἱ ὁποῖαι ἤλθον εἰς ἀνοικτὴν πλέον ρῆξιν.

Καὶ τοῦτο ἦτο φυσικὸν ἐφ' ὅσον αἱ συμφωνίαι ἐστηρίχθησαν, τόσοσ ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τῆς πολιτείας, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ διεθνὲς καθεστῶς τῆς νήσου, εἰς ἀρχὰς ριζικῶς ἀντιθέτους μὲ τὰ γενικῶς παραδεδεγμένα καὶ εἰς θεσμοὺς τεχνητοὺς, ἀντικρουμένους ἀπὸ τὴν κοινὴν λογικὴν καὶ τὴν σύγχρονον πρακτικὴν.

Τὸ πολίτευμα, ἡ μορφή καὶ ἡ διάρθρωσις τῆς πολιτείας ἐγένετο ἐρήμην τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δὲν ἤσκησε τὴν πρωτογενῆ ἐκδήλωσιν τῆς κυριαρχίας του, νὰ δώσῃ δηλαδὴ τὸ Σύνταγμα τῆς ἀρεσκείας του, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐστερηθὴ διὰ παντὸς τοῦ στοιχειώδους δικαίωματος τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ ἀνωθεν ἐπιβληθέντος καθεστῶτος.

Ἐπίσης ὁ λαὸς τῆς νήσου, βασικὸς παράγων τοῦ δημοσίου βίου, ἐστερηθὴ τῆς ἐνότητός του. Δὲν ἀποτελεῖ, κατὰ τὰς συνθήκας, ἐνιαῖον σύνολον, ἀλλὰ διαχωρίζεται εἰς δύο κοινότητες, ἐκάστη τῶν ὁποίων συμμετέχει εἰς τὰ κοινὰ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἰδίων ὀργάνων, ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης ἐξουσίας τῆς πολιτείας μέχρι τῆς ἐσχάτης βαθμίδος τῆς αὐτοδιοικήσεως.

Οὕτω, παραλλήλως μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ὑπάρχει ὁ Ἀντιπρόεδρος, τοῦ ὁποίου ἡ σύμφωνος γνώμη εἶναι ἀναγκαία διὰ τὰ σπουδαιό-

τερα ζητήματα. Ἀμφότεροι ἐκλέγονται ἀντιστοιχῶς καὶ κεχωρισμένως ἀπὸ τὰς δύο κοινότητες, ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ἀντιπροέδρου ἀντιστοιχῶς καὶ αὐτὸ ἐξ ἐκάστης κοινότητος, ἀποφαίνεται μὲν κατὰ πλειοψηφίαν, ἀλλὰ παραλλήλως ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ βέτο ὑπὲρ τῶν δύο ἀρχηγῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἡ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων ἔχει διττὴν προέλευσιν καὶ σύνθεσιν, αἱ ψηφοφοραὶ γίνονται κεχωρισμένως, κατὰ κοινότητα, συμπληροῦται δὲ ἐπὶ πλέον μὲ δύο Κοινοτικὰς Βουλὰς. Ἡ Δικαιοσύνη ὑπακούει καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν δύο κοινοτήτων, προβλέπουσα δικαστήρια ἑλληνικὰ, τουρκικὰ καὶ μικτά. Εἰς δὲ τὴν ἀνωτάτην αὐτῆς ἐκδήλωσιν ἡ ἀρμοδιότης οὐσιαστικῶς περιέρχεται εἰς δικαστὴν ξένης ὑπηκοότητος, ὁ ὁποῖος προεδρεύει, μὲ βαρύνουσαν ψήφον, τοῦ Ἀκυρωτικοῦ καθὼς καὶ τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου. Τέλος, εἰς ὅλας τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας λαμβάνεται μέρημα διὰ τὴν συμμετοχὴν ποσοστοῦ, δυσαναλόγου, ἐξ ἄλλου, ἐξ ἐκάστης κοινότητος, οἱ δὲ δῆμοι τῶν μεγαλυτέρων πόλεων καλοῦνται νὰ διχοτομηθοῦν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐρωτᾶται πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ δημόσιος βίος εἰς τὴν ἑλληνικὴν αὐτὴν νῆσον καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ κλίμα πλειοψηφίας καὶ μειοψηφίας, συνεργασίας καὶ συμβιώσεως; Ὁ βασικὸς παράγων τῆς λειτουργίας τοῦ δημοκρατικοῦ νόμου ἐξέλιπε. Ὁ λαὸς ἔπαυσεν ὡς σύνολον νὰ ἐκδηλώνῃ τὴν θέλησίν του. Τὸ δικαίωμα τῆς πλειοψηφίας νὰ κυβερνᾷ καὶ τῆς μειοψηφίας νὰ ἐλέγῃ κατηργήθη. Ἡ ἀπόλυτος ἰσοτιμία μεταξὺ τῆς θελήσεως τῶν 4/5 τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς θελήσεως τοῦ 1/5 ἐδημιούργησε τὸ ἀδιέξοδον καὶ ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ περιέργου καὶ πρωτοφανοῦς πολιτειακοῦ αὐτοῦ συστήματος.

Παραλλήλως πρὸς τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ ἐσωτερικοῦ καθεστῶτος τῆς νήσου, ἡ παρουσία καὶ ἡ παρέμβασις τρίτων δυνάμεων κατέλυε καὶ τὸ τελευταῖον ἔχνος τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς νήσου.

Ἡ συνθήκη ἐγγυήσεως τῆς Μεγάλης Βρετανίας - Ἑλλάδος - Τουρκίας ἀπηγόρευεν εἰς τὸ διηνεκὲς πᾶσαν ἔνωσιν μὲ ἄλλο κράτος ἢ διχοτόμησιν τῆς νήσου, συγχρόνως ὁμως ἀνεγνώριζε δικαίωμα κοινῆς ἢ καὶ μονομεροῦς ἀκόμη ἐπεμβάσεως τῶν τριῶν ἐγγυητριῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐγκαθιδρύετο εἰς τὴν νῆσον τριμελὲς στρατηγεῖον μὲ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, παραλλήλως μὲ τὸν μικτὸν κυπριακὸν στρατὸν καὶ τὰ βρετανικὰ στρατεύματα. Τέλος, τμήμα τῆς νήσου παρέμενε κατὰ πλήρη κυριαρχίαν εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, διὰ τὴν προστασίαν τῶν ναυτικῶν αὐτῆς βάσεων, μὲ δικαίωμα χρησιμοποίησεως ὠρισμένων ἐκτάσεων, ἀρτηριῶν, λιμένων, ἀερολιμένων καὶ διελεύσεως τῶν ἀγγλικῶν δυνάμεων διὰ μέσου τῶν ἐδαφῶν τῆς νήσου.

Καὶ ἐρωτᾶται πῶς ἦτο δυνατόν μία μικρὰ νῆσος μὲ πληθυσμὸν 500 χιλιάδων περίπου κατοίκων νὰ ζήσῃ, βίον ὁμαλὸν καὶ ἀνεξάρτητον ὑπὸ καθεστῶς στρατοκρατίας τριῶν κρατῶν, ὑπὸ τὴν ἐπικρεμαμένην ἀπειλὴν ἐπεμβάσεως καὶ τὴν συνεχῆ παρέμβασιν τῶν τρίτων εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῆς ζητήματα.

Τὸ ὄλον σύστημα ὑπέθαλπε καὶ ἀντιθέσεις καὶ τὴν ἐχθρότητα τῶν δύο κοινοτήτων καὶ ἐνεθάρρυνε τὴν παρέμβασιν τῶν τρίτων εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς νήσου, διότι ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του περιεῖχε τὸ σπέρμα τῆς διχονοίας, τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τῆς αὐτοκαταστροφῆς, ὡς ἀπέδειξαν τὰ τελευταῖα γεγονότα.

Κατ' αὐτὰς συνέρχεται εἰς τὸ Λονδίνον διάσκεψις ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ συνταγματικοῦ καὶ τοῦ διεθνοῦς καθεστώτος τῆς νήσου καὶ εἰς τοῦτο συμφωνοῦν καὶ αἱ δύο κοινότητες, ἐκάστη βεβαίως ἔχουσα διάφορον κατεύθυνσιν.

Ἡ μέχρι σήμερον κηθεῖσα πείρα τόσον τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς νήσου, ὅσον καὶ τῆς διεθνοῦς πρακτικῆς τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἀποικιοκρατικῶν λαῶν, πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τῶν συζητήσεων τοῦ Λονδίνου, ἄλλως κινδυνεύει νὰ δημιουργηθῇ νέον κατασκευάσμα καὶ αὐτὸ κτισμένον ἐπὶ τῆς ἄμμου, μὲ ἀπροβλέπτους συνεπείας.

Ἐπιτακτικὴ ὅσον ποτὲ παραμένει ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπανόδου εἰς τὰς ὀρθοδόξους λύσεις. Καὶ αὐτοὶ στηρίζονται εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τριῶν βασικῶν ἀρχῶν: α) τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως, β) τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοκυβερνήσεως μὲ βάσιν τὴν λειτουργίαν τοῦ δημοκρατικοῦ νόμου καὶ γ) τῆς προστασίας τῶν μειονοτήτων.

Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, ἀφοῦ διήλθεν ἀπὸ διάφορα στάδια—ἀρχὴ διεθνοῦς πολιτικῆς, κανὼν ἐξαιρετικοῦ δικαίου— κατέληξεν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ο.Η.Ε. νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς κανὼν γενικῶς παραδεδεγμένος, καὶ ἐρμηνευόμενος ἐκάστοτε ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ Ο.Η.Ε. νὰ τύχῃ καθολικῆς ἐφαρμογῆς, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπελευθέρωσιν ὄλων τῶν ἀποικιακῶν λαῶν, μὲ μοναδικὴν ἐξάφραξιν τὸν λαὸν τῆς Κύπρου.

Εἶναι πράγματι ἀκατανόητον, πῶς τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν ἀνεγνωρίσθη ἀκόμα εἰς τὸν κυπριακὸν λαόν, τοῦ ὁποίου ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ πολιτικὴ ὠριμότης εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῶν πλέον προηγμένων λαῶν. Εἶναι ὥρα νὰ γνωρίσῃ ἡ διεθνὴς κοινὴ γνώμη τί σκέπτεται καὶ τί ἐπιθυμεῖ ὁ λαὸς αὐτός, ἀκόμη καὶ τί ἀκριβῶς ἐπιθυμεῖ ἐκάστη τῶν κοινοτήτων καὶ εἰς ποίαν ἑκτασιν. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος δὲ τούτου θὰ συναχθοῦν τὰ ἀναγκαῖα συμπεράσματα καὶ θὰ ληφθοῦν τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα.

Ἐφόσον ὁ κυπριακὸς λαὸς εἰς τὸ σύνολον αὐτοῦ ἐπιλέξῃ ἀνεξάρτητον πολιτειακὸν βίον, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκήσῃ τὴν ὑπερτάτην ἐκδήλωσιν τῆς ἐξουσίας του καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν μορφήν τοῦ δημοσίου του βίου καὶ τὰ πολιτειακὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιθυμεῖ νὰ ζῆσῃ, μὲ βάσιν τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐλευθέρων ἀντιπροσωπευτικῶν θεσμῶν.

Εἰδικὰ βεβαίως μέτρα δύνανται καὶ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπὲρ τῆς κοινοτικῆς μειονότητος, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ διασφαλισθῇ ἡ ὑπὸ τῆς ἰδίας διαχειρίσεως τῶν κοινοτικῶν τῆς πραγμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ παρουσία αὐτῆς εἰς τὰ συλλογικὰ ὄργανα, ὥστε ἐλευθέρως νὰ ἐκφράζεται ἡ βούλησις αὐτῆς, χωρὶς τοῦτο νὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς θελήσεως τῆς μειοψηφίας, ἢ εἰς τὴν παραλυσίαν τῆς πολιτειακῆς μηχανῆς. Συνταγματικαὶ διατάξεις δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν ἀποτελεσματικῶς τὰ δικαιώματα τῆς μειονότητος, συμπληροῦ-

μεναι ὑπὸ τῶν κανονισμῶν τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης περὶ προστασίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Κύπρου εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ εἰς τὴν Βρετανικὴν Κοινοπολιτείαν, καθιστοῦν περιττὴν πᾶσαν συμπληρωματικὴν ἐγγύησιν ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ περιορισθοῦν εἰς κοινὴν δήλωσιν περὶ προστασίας τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς νήσου καὶ περὶ μὴ ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῆς. Καὶ τοῦτο θὰ ἦτο ἡ καλυτέρα καὶ ἀποτελεσματικώτερα τῶν ἐγγυήσεων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἡ κατάστασις εἰς τὴν νήσον εἶναι σοβαρὰ καὶ οἱ κίνδυνοι μεγάλοι. Οὐδεὶς δικαιούται πλέον νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην νέων πειραματισμῶν. Λύσεις πρακτικαὶ καὶ βιώσιμοι παραμένουν μόνον: *Ἡ ἐλευθέρᾳ αὐτοδιάθεσις καὶ ἡ πλήρης ἀνεξαρτησία* καὶ οὐδεμία ἄλλη.

Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὰς ὀρθοδόξους λύσεις εἶναι ἐπιτακτικὴ πρὸς τὸ συμφέρον ὄλων καὶ γενικώτερον τῆς εἰρήνης.